

Lausunto

12.08.2022

Asia: VN/584/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle jäteverolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n lausunto luonnoksesta jäteverolain muuttamiseksi

Tausta

Jäteveron veropohjaa esitetään laajennettavaksi. Ehdotuksen mukaan veron piiriin siirrettäisiin vuoden 2023 alusta viherlipeäsakka sekä rakentamisessa ja purkamisessa syntyvä kipsijäte, jotka ovat nykyisin jäteveron ulkopuolella, mutta joiden osalta on todettua hyötykäyttöä. Veropohjan laajennuksen arvioidaan lisäävän verollisen jätteen määrää noin 85 000 tonnilla vuodessa.

FCG selvitti jäteverotuksen kokonaisuutta vuonna 2020 ja suositti, että jäteveropohjaa tulisi kehittää koskemaan joko kaikkia tai nykyistä suurempaa osaa jäteluettelon jätteitä. Selvityksen mukaan laajentaminen koskemaan kaikkia loppusijoitettavia tavanomaisia ja vaarallisia jätteitä toisi selvyyttä ja selvärajauksellisuutta jäteverotukseen. Verotus viestisi vahvasti siitä, että kaikkien, ei vain tiettyjen, yksittäisten jätteiden kaatopaikkasijoittamista halutaan vähentää.

Rambollin 2022 jatkoselvitys suositti niin ikään jäteveron merkittävää laajentamista uusiin jätelajeihin. Selvityksessä esitettiin kolme eri laajuista vaihtoehtoa veropohjan laajentamiseksi. Suppeimmassakin vaihtoehdossa verotettavien jätteiden määrä olisi noussut sadoistatuhansista miljooniin tonneihin.

Luonnoksen ehdotus on suppea eikä perustele riittävästi suositusten sivuuttamista

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry katsoo, että nyt ehdotettu veropohjan laajennus kahteen uuteen jätelajiin on erittäin suppea suhteessa toteutettujen selvitysten suosituksiin. Lakiesitysluonnos on niukkasanainen perusteluissaan siitä, miksi suositusten mukaiseen esitykseen ei edetty.

Lakiesitys ei ole linjassa Suomen kiertotaloustavoitteiden kanssa. Taloudellista ohjausta voidaan pitää keskeisimpänä tekijänä materiaalivirtojen käytön ohjauksessa. On valitettavaa, että hallituksen toimeksiannon myötä syntynyt mahdollisuus kiertotalouden edistämiseksi jätetään hyödyntämättä, eikä lakimuutosta ole asemoitu osaksi vihreää siirtymää. Yhdessä kiertotalousvaikutusten kanssa jätetään hyödyntämättä materiaalivirtojen kierrätyksestä syntyvät ilmastohyödyt ja vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

Rambollin suosituksissa suppeimmassa (taulukon 1 vaihtoehto 1) vero olisi laajennettu koskemaan etenkin kantavia maa-aineksia ja louheita sekä savimaita ja liejuja.

Taulukko 1. Rambollin tarkastelemat vaihtoehdot jäteveropohjan laajentamiseksi

Vaihtoehto Kuvaus Verotettavan jätteen määrä

0	Nykyinen jäteveropohja	150 tuhatta tonnia
1	Jäteveropohjan laajentaminen hyötykäyttökelpoisten jätteiden osalta	5400 tuhatta tonnia
2	Jäteveropohjan laajentaminen hyötykäyttöpotentiaalin omaavien jätteiden osalta	7500 tuhatta tonnia
3	Jäteveropohjan laajentaminen koskemaan kaikkia jäteluettelon jätteitä	8200 tuhatta tonnia

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan, että jätejakeiden luokittelu hyötykäyttökelpoisuuden mukaan perustui alan toimijoiden näkemyksiin, joita ei kuitenkaan avattu riittävän uskottavalla tavalla selvityksessä. Paras näkemys eri jätteiden hyödynnettävyydestä on sekä jätteitä tuottavilla yrityksillä että jätteitä hyödyntävillä toiminnanharjoittajilla. Lakiesityksessä tulisi avata tarkemmin, miten jätteiden hyötykäyttökelpoisuutta olisi tullut arvioida, jotta arviointia pidettäisiin uskottavana.

Lisäksi esityksessä todetaan epäselvästi, että ”Vaikutusarviointi toteutettiin jätejakeen keskimääräisen hyötykäyttökelpoisuuden arvioinnin mukaan, mikä ei tuo tarpeeksi esiin arviointiin liittyvää epävarmuutta.” Ilmeisesti jätejakeen sijaan tarkoitetaan kuitenkin kokonaista jäteluokkaa, johon kuuluu useampia jätelajeja. Vaikutusarvioinnin toteuttaminen jäteluokan sisällä

löytyisi, jos hinnat ohjaisivat oikeaan suuntaan. Veron määrä voisi olla erilainen erityyppisille jätteille ja veron kannustavuutta tulisi korottaa asteittain uusien verotettavien jätelajien kohdalla.

Rambollin suositusten mukaisessa vaihtoehdossa 1 vero kannustaisi niin yksityistä kuin julkista sektoria maa-aineisten suunnitellumpaan käyttöön. Maa- ja kiviainekset ovat määrältään merkittävä materiaalivirta, jonka kierrätystä tulisi edistää ohjauksella niin kiertotalouden näkökulmasta kuin ilmastovaikutusten vähentämiseksi.

Veropohjan laajentamista nyt ehdotetusta puoltavaa seuraava Rambollin selvityksessä todettu:

- Jos jätteet loppusijoitetaan teollisuuden omille kaatopaikoille omakustennehintaan, pienikin jäteveron korotus nostaa jätehuollon kokonaiskustannuksia ja ohjaa jätteiden käsittelyä pois loppusijoittamisesta
- Pitkällä aikavälillä jätevero voi kannustaa tuotantoprosessien ja jätteen käsittelymenetelmien uudelleen tarkasteluun
- Pidemmällä aikavälillä jätevero voi myös joissain tapauksissa vaikuttaa syntyvän jätteen määrään.

Vaaralliset jätteet tulee ottaa jäteveron piiriin

Vaarallisen jätteen käsittely on kehittynyt Suomessa viime vuosikymmeninä ja aiempaa useampia vaarallisia jätteitä voidaan käsitellä niin, että niiden sisältämät raaka-aineet saadaan talteen. Suomessa on tilaa lisäinvestoinneille, joiden kannattavuus riippuu jätteen kaatopaikkasijoittamisen hinnoittelusta. YTP katsoo, että vaaralliset jätteet tulisi sisällyttää jäteverolain soveltamisalaan. Veron kohdistaminen vaarallisiin jätteisiin lisäisi liiketoimintamahdollisuuksia kierrätysmenetelmien kehittämiseen ja kannustaisi kiertotalousinvestointeihin.

Esimerkiksi voimalaitosten ja rauta- sekä terästeollisuuden tuhkat kuuluvat jäteverotettaviin luokkiin. Koska veroa ei kuitenkaan sovelleta jätelainsäädännössä tarkoitettuihin vaarallisiin jätteisiin, jäävät esimerkiksi osa jätteenpolton tuhkista veron ulkopuolelle. Polttolaitosten lentotuhkille ja polttoprosessin kaasunkäsittelyssä syntyville jätteille (APC, Air Pollution Control - jätteet) on jo olemassa kierrätysprosessi, jossa syntyy hyödynnettäviä materiaaleja, ja jolla vähennetään merkittävästi kaatopaikalle sijoitettavan jätteen määrää ja samalla myös jätteen ilmastovaikutuksia. Tällaisen prosessin kannattavuus riippuu suoraan vaihtoehdoisen käsittelyn, eli kaatopaikkasijoittamisen hinnoittelusta.

Ilman ohjauskeinoja kaatopaikkasijoittamisen väheneminen tapahtuu hitaasti

Rambollin selvityksessä toteutetun sidosryhmäkyselyn perusteella veron arvioidaan lisäävän investointeja kiertotalouteen ja ohjaavan jätteiden käsittelyä ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Ilman veroa kaatopaikkasijoittamisen väheneminen on hidasta myös jätteen tuottajien kommentoissa.

Kuten selvityksissä on todettu, jäteveropohjan laajentaminen ohjaisi jätteen tuottajia suunnittelemaan kokonaisvaltaisesti jätehierarkian mukaisia toimintoja. Selvä näkymä tulevaan antaisi yrityksille riittävästi aikaa reagoida muuttuvaan tilanteeseen. Jotta muutos on ennakoitava, veroa tulisi laajentaa ja korottaa asteittain.

Esitysluonnoksessa ei ole esitetty tilannekuvaa verrokkimaiden kaatopaikkaverotuksesta. Esimerkiksi Ruotsin veromallia ja sen vaikutuksia olisi suotavaa tarkastella. Ruotsissa verotus on laajempaa, ja vaarallisilla jätteillä ja vaarattomilla jätteillä on samanlainen verokohtelu.

Moliis Katja
Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry